

Budowa geologiczna nadkładu wysadów solnych i jej implikacje dla zagospodarowania złóż soli

Jacek Robert Kasiński*

Struktury solne na obszarze permskiego basenu Polski północno-zachodniej charakteryzują się różnym stopniem wypiętrzenia, a rzędne położenia ich zwierciadła solnego wahają się w dość szerokich granicach. W nadkładzie wysadów występują skały należące do różnych ogniw stratygraficznych mezozoiku i kenozoiku. W wysadach, w których zwierciadło solne występuje bliżej powierzchni terenu, w nadkładzie występują tylko osady paleogenu, neogenu i schyłku neogenu (Kasiński i in., 2002).

Na uwagę zasługują pewne prawidłowości, zarysowujące się w wykształceniu utworów kenozoicznych w stropie wysadów solnych. Na całym omawianym obszarze osady paleocenu zachowały się jedynie w nadkładzie wysadu „Goleniów”, gdzie występuje *locus typicus* formacji tanowskiej i szczecińskiej. W całej północno-zachodniej Polsce poza nadkładem wysadów brak osadów paleogenu i neogenu (wyjątek stanowią tu porwaki glacialne). Ponadto w nadkładzie wysadów, na całym omawianym obszarze, osady oligocenu z charakterystycznym V pokładem węgla brunatnego osiągają miąższości wielokrotnie przewyższające miąższości tych osadów poza wysadami (Krzywicz & Kasiński, 2005). Wspomniany pokład węgla ma znaczenie złożowe jedynie w nadkładzie wysadów, co wskazuje na istnienie w tym okresie czynników regionalnych kontrolujących obniżenie powierzchni depozycyjnej ponad wysadami.

Budowa nadkładu wpływa na potencjalną eksploatację wysadów solnych poprzez elementy tektoniki dysjunktywnej przechodzące ze stropowej części wysadu do jego nadkładu (m. in. wysady: „Przytór”, „Wolin”, „Drawno”, „Człopa”, „Damasławek”, „Mogilno”, „Dębina”) oraz na skutek występowania pięter i poziomów wodonośnych w nadkładzie (Kasiński i in., 2003), bowiem istnieje możliwość infiltracji tych wód w skały solne poprzez strefy uskokowe w otoczeniu i czapie wysadu. Najszerszym przestrzennym piętrem wodonośnym jest piętro plejstoceńskie, związane z utworami fluwioglacjalnymi; piętro to jednak w znacznej części omawianego obszaru podścielają nieprzepuszczalne osady ilasto-mułkowe formacji poznańskiej izolujące go od niższych pięter. Głębiej zalegające piętra wodonośne w nadkładzie wysadów są związane z (1) piaskami rzeczno-ogódnymi neogenu, (2) piaskami morskimi paleogenu, (3) piaskowcami i piaskami kredy górnej, (4) wapieniami malmu i (5) piaskowcami triasu dolnego.

Literatura

- KASIŃSKI J. R., CZAPOWSKI G., KRZYWIEC P. & PIWOCKI M. 2002 — Halokineza a powstawanie złóż węgla brunatnego — studium przywysadowych złóż węgla z obszaru Niziny Polskiej. CAG PIG, nr 269/2002.
- KASIŃSKI J. R., CZAPOWSKI G., KRZYWIEC P. & PIWOCKI M. 2003 — Rola halokinezy w formowaniu „pułapek akumulacyjnych” materii fitogenicznej w trzeciorzędzie. Posiedz. Nauk. PIG, 59: 11–13.
- KRZYWIEC P. & KASIŃSKI J. R. 2005 — Pokłady węgla brunatnego w obrazie płytkiej seismiki refleksyjnej wysokiej rozdzielczości. [In:] I. Lipiarski (red.), 28. Symp. Geologia formacji węglonośnych Polski: 53–59. AGH, Kraków.

*Państwowy Instytut Geologiczny, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa; jacek.kasinski@pgi.gov.pl